

Gemeente Oldambt
t.a.v. dhr. R. Brinks
Postbus 175
9670 AD Winschoten

hoge der a 5
9712 ac groningen
telefoon (050) 312 65 45
email: archeologie@libau.nl

groningen 20 augustus 2018
onderwerp Beoordeling rapport Hoofdweg-Oost 6a Nieuwolda
kenmerk 18.81117
behandelaar N. van der Mei

Geachte heer Brinks,

Naar aanleiding van uw verzoek stuur ik u de beoordeling van het rapport *Hoofdweg-Oost 6a te Nieuwolda. Een bureau- en verkennend booronderzoek (IVO-O)*. Salisbury Archeologie rapport 163.

Inleiding

In opdracht van Maatschap Van 't Westeinde heeft Salisbury Archeologie BV een archeologisch bureau- en booronderzoek uitgevoerd voor een locatie aan de Hoofdweg-Oost in Nieuwolda. Aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen bouw van een nieuwe loods en de inrichting van een erfplein.

Onderzoek

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek, verkennende fase (IVO-O). Bij het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van bronnen over bekende archeologische, historische en aardkundige waarden. Tijdens het booronderzoek zijn verdeeld over het plangebied vijf boringen gezet met een 3 cm guts. De opgeboorde grond is lithologisch beschreven conform NEN 5104 en de Archeologische Standaard Boorbeschrijving. De positie van de boringen is ingemeten met behulp van RTK-GPS.

Resultaten

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied is gelegen binnen een op de archeologische monumentenkaart geregistreerd terrein (AMK-terrein 6808). Het betreft het terrein van het voormalige klooster Campus Silvae, dat in 1220 werd gesticht op een getij-inversie rug maar in 1299 al weer werd verlaten vanwege wateroverlast.

Tijdens het booronderzoek is geconstateerd dat ter plaatse van vier boringen sprake is van een verstoorde laag onder de bouwvoor. Bij boring 1 en 5 hangt dit waarschijnlijk samen met de boerderij die hier tot de jaren '80 van de 20ste eeuw heeft gestaan. Bij boring 2 en 3 was sprake van een recent gedempte sloot. Onder de verstoorde laag bevond zich een 0,85 tot 1,2 meter dikke laag klei die is geïnterpreteerd als Dollardklei met daaronder kwelderafzettingen. Er zijn geen archeologische indicatoren, muurwerk of ophogingslagen aangetroffen.

Conclusies en aanbeveling van het onderzoeksbureau

Tijdens het veldonderzoek zijn geen vondsten, ophogingslagen of bouwpuin behorende bij het klooster of een andere archeologische vindplaats aangetroffen. Salisbury Archeologie b.v. concludeert dat de hoge archeologische waarde van het plangebied daarom naar laag kan worden bijgesteld. Het onderzoeksbureau adviseert om het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ingrepen.

Beoordeling rapportage

Het onderzoek is grotendeels uitgevoerd volgens de eisen die hieraan worden gesteld. Desondanks Libau heeft meerdere op- en aanmerkingen, met name ten aanzien van de conclusies van het veldonderzoek:

- Op diverse plaatsen in het rapport wordt vermeld dat het plangebied binnen twee boerderijplaatsen ligt of dat in het plangebied boerderijen stonden. Het plangebied ligt echter grotendeels tussen twee boerderijplaatsen. Alleen de meest westelijke (afgebrande) boerderij overlapt voor een klein deel met het plangebied. Wanneer zoals gebruikelijk bij bureauonderzoeken gebruik was gemaakt van de kadastrale minuut uit het begin van de 19de eeuw, dan was de ligging van de boerderijen ten opzichte van het plangebied duidelijker geweest. De nu gebruikte kaarten uit circa 1850 en 1870 (afbeelding 9 en 10) zijn vanwege hun slechte leesbaarheid en de afwijking in projectie ongeschikt om op het schaalniveau van het onderhavige plangebied te gebruiken.
- In paragraaf 2.5 is aangegeven dat de kloosters die in dit gebied gevestigd waren, een grote rol hebben gespeeld bij de eerste inpolderingen. Het is onduidelijk welke inpolderingen bedoeld worden, maar waarschijnlijk wordt hier verwezen naar de eerste inpolderingen van de Dollard in de 16de eeuw. Het klooster Campus Silvae bij Nieuwolda kan hier echter geen rol in hebben gespeeld, omdat dit toen allang verlaten was. De opvolger van dit klooster, het Grijzemonnikenklooster in Termunten, is wel van belang geweest voor de bedijking.
- De in boring 1 en 5 aangetroffen verstoringen worden toegeschreven aan de boerderij die in de jaren '80 van de 20ste eeuw is afgebrand. Voor boring 1 is dit inderdaad aannemelijk, maar boring 5 ligt hiervoor veel te ver naar het oosten (zie historische kaarten)
- De in boring 2 en 3 aangetroffen verstoringen worden geïnterpreteerd als recent gedempte sloot. Op topografische kaarten, luchtfoto's en satellietbeelden is echter geen sloot op deze locatie te herkennen. Hoe wordt dit door het onderzoeksbureau verklaard? Kan het zijn dat het hier gaat om oudere structuren, zoals de oostelijke omgrachting van de westelijke boerderijplaats?
- Op basis van de resultaten van het booronderzoek wordt geconcludeerd dat er in het plangebied geen resten aanwezig zijn die samenhangen met het klooster. Dit is echter een voorbarige conclusie. Ten eerste worden vier van de vijf boringen door het onderzoeksbureau geïnterpreteerd als (lokale) recente verstoring, waardoor getwijfeld moet worden aan de representativiteit voor het gehele plangebied. Ook de afwezigheid van ophogingslagen is geen reden om de afwezigheid van een archeologische vindplaats te veronderstellen. Er was immers voorafgaand aan de bouw van het klooster geen reden tot ophoging van het gebied en het klooster heeft niet lang genoeg bestaan om voor een geleidelijke ophoging door bijvoorbeeld afval te zorgen. Tot slot is het maar de vraag of resten van bijvoorbeeld funderingen of terreininrichting wel met enkele boringen zijn op te sporen. De kans dat een dergelijk spoor met een boor wordt gemist, is zeer groot.

Libau onderschrijft de conclusie van het onderzoeksbureau dat de archeologische verwachting op basis van de resultaten van het booronderzoek naar beneden kunnen worden bijgesteld niet. Het hoofdgebouw van het klooster stond weliswaar waarschijnlijk iets ten oosten van het plangebied, maar zoals uit de onderzoeken uit 1951 (grafveld) en 1975 (mogelijk poortgebouw) blijkt, kunnen ook elders op het kloosterterrein archeologische resten voorkomen. De nu gehanteerde onderzoeksmethode (verkennend booronderzoek bestaande uit vijf gutsboringen) wordt gezien de aard en ouderdom van deze resten (sporen van gebouwen en terreininrichting behorende bij een middeleeuws klooster) niet geschikt geacht. Welke onderzoeksmethode wel geschikt is, hangt mede af van de exacte omvang van de bodemingrepen. Dit is op basis van de informatie in het onderzoeksrapport niet vast te stellen.

Ik hoop u met bovenstaand advies voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Mevr. N. van der Mei
Coördinator archeologie Libau